

RESUM I PRINCIPALS CONCLUSIONS DEL SEMINARI

(Publicat al *Notícies de la ICHN*, núm. 63)

Ester Gaya

El dia 17 de desembre de 2005, es va celebrar, a Olot, el I *Seminari sobre Patrimoni Natural de la Comarca de la Garrotxa*, centrat principalment en l'estat actual del coneixement a la comarca, i en posar les bases per a futurs estudis i estratègies d'actuació.

A la comarca de la Garrotxa existeix una profunda tradició naturalista que va lligada a una sèrie de singularitats biogeogràfiques associades a tot el territori comarcal. Aquesta tradició, juntament amb un entorn privilegiat, ha propiciat una combinació favorable que a proporcionat valuosos treballs històrics de naturalistes, referents permanents en l'estudi de les ciències de la natura del nostre país. Actualment, una bona part de la comarca està protegida sota alguna figura de protecció legal. Això sol ja justifica la necessitat d'avançar en el procés d'ampliació del coneixement i, per fer-ho, existeixen associacions, organismes i institucions que tenen aquest objectiu inclòs dins els seus respectius programes d'actuació, però també cal realitzar estudis fora dels espais naturals, on el grau d'amenaça i el risc de perdre el patrimoni natural són més grans. En aquest sentit, la delegació de la Garrotxa de la ICHN es va marcar diverses fites amb la realització del *I Seminari sobre el Patrimoni Natural de la Comarca de la Garrotxa*.

El seminari va comptar amb quatre intervencions: Llorenç Planagumà va presentar una ponència sobre Geologia, recursos i riscos geològics i patrimoni edàfic; Xavier Oliver va mostrar l'Estat del coneixement del patrimoni botànic de la Garrotxa; Jordi Nebot se centrà en el patrimoni faunístic de la Garrotxa i, en concret, en els grups d'animals invertebrats; i Emili Bassols resumí l'estat del coneixement pel que fa als grups de vertebrats. Les diferents xerrades s'estructuraren en una introducció històrica del tema, una mostra de les dades i treballs recopilats fins al moment que haguessin aportat informació rellevant, dels treballs de recerca que s'estan portant a terme actualment i, finalment, de les mancances actuals i de les possibles futures línies de treball. En totes elles es van presentar quadres sintètics valorant el grau de coneixement dels diferents àmbits d'estudi i disciplines.

Llorenç Planagumà va posar de manifest la importància que el vulcanisme ha tingut a la comarca que per la seva excepcionalitat ha fet de la Garrotxa una comarca pionera en la recerca naturalista a Catalunya, però també ha propiciat que la resta de valors geològics hagin quedat en segon terme, poc estudiats i mal coneguts. Planagumà, va fer un repàs de l'estat del coneixement, en el camp de la geologia (litologia, geomorfologia, mineralogia, tectònica, recursos geològics i patrimoni geològic), de la hidrogeologia (superficial i subterrània), de l'edafologia (cartografia i patrimoni edàfic) i dels riscos naturals (avingudes, esllavissades, sísmics i volcànics). Després d'analitzar l'interès de la zona respecte la rellevància del medi físic i l'estat de coneixement, va establir un llistat de prioritats d'estudi i de mancances en el tema. Una mancança destacable és que actualment no hi ha grups de recerca que s'hi dediquin, tret d'algun equip de l'Institut de Ciències de la Terra Jaume Almera, i

d'algun projecte puntual com el «Paleosis» (projecte sísmic europeu), de l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

Xavier Oliver va mostrar que el coneixement del patrimoni botànic de la Garrotxa és força bo si el comparem amb el d'altres comarques catalanes, però tot i així encara té força mancances. La Garrotxa sembla ser la comarca amb més quadrats UTM 10 x 10 km² amb una diversitat més gran de flora vascular i, pel que fa al nombre de citacions de tàxons, que es podria interpretar com un indicador del grau de coneixement, presenta 3 quadrats entre els 20 més estudiats de Catalunya. Malgrat tot, existeix un gran desequilibri de citacions per grups vegetals i també entre diferents zones de la comarca. Així, el coneixement més gran se centra en la flora vascular i en la vegetació, amb nombrosos catàlegs florístics i memòries de comunitats vegetals, i cartografia. Actualment s'està treballant en altres línies sobre les quals hi havia grans mancances, especialment en conservació de varietats locals de fruiters i hortalisses, productivitat de boscos, seguiment de tàxons amenaçats i boscos madurs. La mateixa delegació de la Garrotxa de la ICHN ha engegat línies de recerca sobre boscos madurs i flora amenaçada amb la catalogació dels boscos madurs de la Garrotxa i el seu inventari biològic, la confecció de la llista vermella de flora vascular de la comarca i el seguiment de 40 tàxons amenaçats. Com a línies encetades, en les quals s'ha treballat puntualment, cal destacar l'etnobotànica i l'inventari d'arbres monumentals. Pel que fa a la resta de grups, els briòfits i els líquens crustacis es presenten com els més prioritaris ja que la informació és pràcticament inexistent. En fongs i altres grups de líquens falten estudis generals de flora, tot i que ja es disposa d'alguns treballs de caire ecològic, especialment en líquens. Finalment, les algues són també desconegudes en l'àmbit florístic, únicament es disposa de força dades sobre diatomees procedents d'estudis dirigits a avaluar la qualitat de l'aigua del Fluvià. Cal destacar també que la major part d'informació recollida prové de treballs inèdits i d'articles amb poques citacions de la presència de tàxons singulars. És clar, doncs que calen treballs de caire més generalista. Cal esmentar, però, l'estratègia de flora i vegetació del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, amb una completa diagnosi i una proposta programada d'actuacions per millorar el coneixement, la gestió i la divulgació respecte a aquest tema.

Segons Jordi Nebot, els coneixements d'invertebrats de la Garrotxa són molt reduïts, la informació és parcial, abasta pocs grups i espais molt concrets. Gràcies a l'existència d'un catàleg faunístic del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, s'han pogut extreure algunes conclusions pel que fa a aquests grups d'organismes. A partir d'aquest catàleg es pot afirmar que hi ha un desconeixement total dels invertebrats no artròpodes, a excepció dels mol·luscs. D'artròpodes no insectes també es disposa de poca informació. Pel que fa als insectes, els diversos ordres es coneixen de manera desigual i, en el millor dels casos, es tenen inventaris parcials; i els treballs d'ecologia són gairebé inexistent. Els odonats són un grup en el qual es treballa intensament gràcies a la creació d'Oxygastra, grup de treball de la ICHN. Finalment, els coleòpters, juntament amb el lepidòpters, destaquen com a un dels grups més ben treballats. La poca informació catalogada fins ara se centra en l'àmbit del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa i en general, es pot dir que actualment no es té constància del nombre d'invertebrats que hi ha a la

Garrotxa. Per aquest motiu, caldria, com a punt de partida, dirigir els esforços a l'elaboració d'un catàleg actualitzat d'àmbit comarcal. Malgrat tot, hem de destacar l'existència d'alguns projectes que s'han realitzat recentment o que encara estan en vigor, com l'Estudi d'Himenòpters Pol·linitzadors, l'Atles dels Invertebrats de la Garrotxa», l'Estudi de Recuperació del Cranc de Riu, o l'Estudi de la Biodiversitat de Coleòpters Saproxílics en Rouredes i Fagedes. En aquestes últimes dues línies també ha treballat últimament la delegació de la Garrotxa de la ICHN.

Emili Bassols va posar de manifest que, en comparació amb els altres grups d'organismes que integren el patrimoni natural de la Garrotxa, els vertebrats són els més ben coneguts. Tot i així, respecte els diferents grups que els integren, novament es produeix un desequilibri de coneixement, i aquest es troba també mal repartit en el conjunt de la comarca. El poblament faunístic del PNZVG es coneix relativament bé gràcies als esforços del seu equip de gestió, i a l'Alta Garrotxa també hi ha alguns treballs promoguts pel consorci. Però, en canvi, les dades són molt escasses en zones incloses en el PEIN o en la resta del territori. Pel que fa als diferents grups, actualment es compta amb dues monografies, una d'ocells i una de mamífers, força completes; els peixos són el grup de vertebrats menys conegut; els amfibis es coneixen millor gràcies a la recerca naturalista de l'ANEGx (Agrupació Naturalista i Ecologista de la Garrotxa); i dels rèptils només es disposa de cites puntuals. Sobre ocells, existeixen molts treballs de seguiment, però els aspectes relatius a la distribució i a l'ecologia són minoritaris. Finalment, pel que fa als mamífers, la seva heterogeneïtat fa difícil la diagnosi. Es pot afirmar, però, que hi ha força informació sobre carnívors i que aquesta és escassa en micromamífers i quiròpters.

Com a conclusions finals es va observar que encara hi ha molts estudis per realitzar a la comarca de la Garrotxa, però que tot i així no es parteix de zero. A més, actualment existeix un gran potencial de naturalistes a la comarca, força actius en la recollida de dades del patrimoni natural, que caldria motivar per als nous projectes. Es van considerar molt interessants les funcions de recerca, formació i divulgació que pot realitzar la recentment constituïda delegació de la Garrotxa de la ICHN, tant cap a la societat com vers les institucions que potencialment puguin proporcionar els recursos necessaris per a futures línies de recerca naturalista. Va quedar clar que per ampliar el coneixement calen recursos econòmics i humans, però que també cal saber difondre els resultats tant a nivell tècnic com divulgatiu i coordinar-se en la recollida i gestió de les dades i la documentació.

Els trenta-vuit assistents a la jornada van participar de manera molt activa, cosa que posa de manifest una clara voluntat de treball.